

ВИХІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З ЄС (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЩОТИЖНЕВИКА «ДЗЕРКАЛО ТИЖНЯ»)

Р. І. Сторожук, О. П. Іваницька

Анотація: На різножанрових матеріалах щотижневика «Дзеркало тижня» (статей, інтерв'ю, аналітичних дописів тощо) у статті з'ясовуються обставини, процедура, етапізація, наслідки британського Брекзиту з ЄС; визначаються політичні й соціально-економічні наслідки цього процесу для євроатлантичних устремлень України.

Ключові слова: «Дзеркало тижня», Велика Британія, ЄС, Брекзит, переговори.

З набуттям незалежності Україна чітко визначила стратегічний напрямок свого політичного та соціально-економічного розвитку, а саме, повернення до європейського простору та інтеграція у євроатлантичні структури. Звідси, всі процеси, які відбуваються в межах Європейського Союзу, мають для нашої країни не лише науковий, але й практичний інтерес. Такою подією, яка спричинила значні загальноєвропейські дискусії, є британський вихід з ЄС. Найголовніше в контексті цього процесу полягає у з'ясуванні різнопланових наслідків як для самого Європейського Союзу, так і для євроатлантичного вектору України.

Вітчизняна історіографія британського Брекзиту тільки формуються. Серед науковців, які переймаються проблематикою виходу Великобританії з ЄС, є І. В. Співак [12], який дослідив базові причини прийняття рішення Великобританією щодо виходу з ЄС та найбільш суттєві наслідки його впливу на світову економіку загалом та фінансові й товарні ринки зокрема. Чималий внесок у вітчизняну історіографію зробив Є. В. Попко [13], який дослідив передумови проведення референдуму щодо виходу Великобританії з Європейського Союзу. Т. І. Неприцька з'ясувала вплив виходу Великої Британії з ЄС на інтеграційні процеси в Європі [14]. Роблячи підсумок нашого невеличкого історіографічного екскурсу, зауважимо, що у наявному історіографічному доробку практично відсутні наукові праці, в яких використовувалось таке важливе джерело як пресова інформація.

Мета й завдання нашого дослідження полягає у з'ясуванні на прикладі газетних публікацій відомого щотижневика «Дзеркало тижня» причин, умов, переговорного процесу, його етапів, механізмів, ціни та наслідків виходу Великої Британії з ЄС, зокрема, і для України.

Дзеркало тижня – щотижнєве українське видання, одне з найвпливовіших вітчизняних інформаційно-аналітичних мас-медіа, на яке постійно посилаються провідні інформаційні агенції, аналітичні центри, інші ЗМІ. Його метою є висвітлення політичних, економічних, соціально-культурних подій в Україні та світі. Найгостріші та найкритичніші події знаходять своє відображення на шпальтах цього українського тижневика. Однією з таких подій є вихід Великої Британії з ЄС. Перші статті, які стосуються питання виходу Великобританії з ЄС, знайшли своє відображення на сторінках газети з початку 2016 року. Саме тоді, коли британський прем'єр-міністр Девід Кемерон офіційно після перемоги на виборах заявив про своє бажання провести референдум щодо членства Великої Британії в ЄС.

У низці публіцистичних статей «Дзеркала тижня» визначаються причини британського Брекзиту, серед яких необхідність обмеження повноважень Брюсселю, запровадження ліміту на притік іммігрантів із країн, що не є членами ЄС, заборона контролю з боку Єврокомісії над банківськими системами членів ЄС та позбавлення їх таким чином значної частки суверенітету [1; 2; 3; 8].

Матеріали щотижневика приділили чимало уваги британському референдуму. Так, 23 червня 2016 року відбувся референдум про вихід ВБ з ЄС, який буквально розколов країну і британське суспільство, струсонув світові ринки. Однак катастрофою для Євросоюзу не став. Прихильники Brexit перемогли. За вихід з ЄС проголосували 51,9 %

(17 410 74 громадян), тоді як за збереження членства 48,1 %. (16 141 241 громадян). Реакцію політиків європейських країн і чиновників ЄС виклав на сторінках «Дзеркала тижня» Олексій Коваль. Він зазначив, що ця реакція була навіть у чомусь більш несподіваною, ніж результати референдуму. Європейські очільники заявили, що поважають вибір британців... І вимагали від Лондона без зволікання розпочати офіційний процес виходу з ЄС. Брюссель і провідні країни ЄС на підсумки британського референдуму дали швидку і однозначну відповідь «Ідучи – йди!» [3; 8].

Канцлер ФРН Ангела Меркель попередила, що Британії не вдасться під час майбутніх переговорів з ЄС зберегти привілеї, відмовившись від зобов'язань. «Має бути і буде помітна різниця між тим, чи хоче країна бути членом ЄС, чи ні», – заявила Меркель. У ЄС із неприхованим роздратуванням відреагували на те, що британці змушують увесь континент чекати, поки Консервативна партія вирішить свої внутрішні проблеми. Представники ЄС вимагали від Кемерона прискорити подачу формальної заявки на вихід і заявили, що ніяких переговорів з Лондоном не буде доти, доки той не активує статтю 50 Договору про Європейський Союз [3;7;8].

Після оголошення підсумків референдуму Д. Кемерон визнав, що зазнав поразки як політик, виступаючи проти виходу своєї країни з ЄС. Він заявив, що подасть у відставку до початку жовтня, коли Консервативна партія визначиться з новим лідером [3].

Першим результатом референдуму про вихід Великої Британії з ЄС, стало формування нового уряду на чолі з Терезою Мей, на плечі якого лягло завдання вирішити проблеми Brexit. Perezавантаження уряду відбулося швидше, ніж багато хто очікував, і навіть сам Кемерон. Британські консерватори не стали зволікати до вересня, оскільки в Терези Мей не було всередині партії конкурентів, і британські торі підтримали її призначення. Тереза Мей у своєму першому виступі в новій ролі дала зрозуміти, що цілком усвідомлює, якими складними будуть завдання й процес виходу із ЄС. «Brexit — означає Brexit... і ми маємо провести його успішно», – заявила новий прем'єр-міністр, даючи зрозуміти, що мусить поважати рішення референдуму 23 червня. «Ми не намагатимемося залишитися в ЄС, ми не намагатимемося ввійти в нього знову з чорного ходу, і ми не проводитимемо другого референдуму», – підкреслила Мей [4].

Як зазначає «Дзеркало тижня», незабарилась відповідь і британських провінцій Північної Ірландії і Шотландії до Брекситу, зазначивши що Brexit може стати початком незалежності Шотландії і возз'єднання Північної Ірландії з Ірландією. В статті під доволі іронічною назвою «Пасербиця Європи» журналіст Олексій Коваль обгрунтував позицію Шотландії, яка керувалася іншими ніж Британія ідеями та ініціювала новий референдум про свою незалежність. Про це заявила 7 вересня її перший міністр і голова Шотландської національної партії (ШНП) Нікола Стерджен [5]. Шотландія вимагає від британського уряду озвучити свої ідеї у переговорах з ЄС і розпочати консультації з Брюсселем негайно. В іншому випадку Шотландія погрожувала проведенням референдуму про вихід з складу Сполученого Королівства. У відповідь на позицію Шотландії, Лондон пообіцяв не визначати на свій розсуд умов виходу й майбутніх відносин з ЄС, не порадившись з громадянами, які проголосували за те, щоб залишитися у Євросоюзі. Принаймні під час візиту до Единбурга Тереза Мей пообіцяла шотландцям, що їм забезпечать представництво в комісії, яка займеться формуванням пропозицій щодо відносин з Євросоюзом, перш ніж Лондон оголосить про запуск процесу виходу з ЄС. Т. Мей, зокрема, зазначила: «Я хочу вислухати всі варіанти і дуже чітко сказала першому міністров п. Стерджен що хочу, щоб шотландський уряд був повністю задіяний у нашій дискусії. Я вже неодноразово заявляла, що ст. 50 Лісабонського договору (про вихід з ЄС) не буде ініційована доти, доки ми не матимемо чіткого уявлення про наші цілі, яких ми прагнемо досягти у процесі переговорів з ЄС. Гадаю, для нас є важливим обговорити все це до того, як ініціювати вихід з Євросоюзу» [5].

Очевидно, що незалежна Шотландія змогла б досить легко виконати всі критерії, потрібні для вступу до ЄС. Однак постійно вказуючи на те, що шотландці (у разі

проголошення незалежності) повинні будуть пройти весь шлях для країн-кандидатів із самого початку, Брюссель робить неоціненну послугу Лондону в протидії шотландському націоналізму. Шотландія просто виявилася заручницею ситуації, що склалася. Лондон її не відпускає, а в Євросоюзі її не чекають[5].

Північна Ірландія також висловила протидію виходу з ЄС: проти – 55,7 %, за – 44,3 %. У зв'язку з цим найбільша націоналістична партія Північної Ірландії «Шинн Фейн» заявила, що це є підставою для проведення референдуму про возз'єднання з Ірландією. На думку голови партії Деклана Кірні, результати референдуму позбавляють британський уряд права представляти інтереси Північної Ірландії в умовах, коли її жителі висловилися за членство в ЄС [9].

Як засвідчує «Дзеркало тижня», 29 березня 2017 року у Брюсселі отримали офіційного листа на шести сторінках від прем'єр-міністра Великої Британії Терези Мей на ім'я голови Європейської Ради Дональда Туска про те, що Британія офіційно розпочинає процес виходу з Європейського Союзу згідно зі ст. 50 Лісабонського договору ЄС. Британський прем'єр, за її словами, у такий спосіб виконала «демократичне рішення народу Сполученого королівства». Приймаючи прощальний лист Мей з рук британського посла при ЄС Тіма Барроу, Дональд Туск сказав: «Ми сумуватимемо за вами». Можна зрозуміти, що Британія прагне після виходу забезпечити собі статус «найближчого друга й сусіда» Євросоюзу. Прихильники виходу Великої Британії називають початком формального процесу виходу після дев'яти місяців невизначеності перемоги. Противники готуються до того, що Британія зазнає колосальних економічних збитків, а її вага на міжнародній арені зменшиться. Видання The Guardian з посиланням на доповідь СБІ (Конфедерація британської промисловості) наголошує, що втрати Британії від виходу з ЄС становитимуть близько 5 % ВВП країни. Крім цього, рівень безробіття у Великобританії, який є одним з найнижчих в ЄС (5,1 %), зросте на 2–3 %. «Проведений аналіз чітко показав, чому вихід з Європейського Союзу буде справжнім ударом по рівню життя, робочих місцях і (економічному) зростанню», – сказала генеральний директор СБІ Керолін Феїрбрейн [6; 10].

Аналіз експертних та аналітичних статей щотижневика дозволяє з'ясувати, що вихід Великобританії з ЄС не матиме позитивного впливу на Україну. По-перше, Україна втратить одного зі своїх найсильніших прихильників в ЄС, оскільки активна позиція Великобританії з протидії російській агресії часто протистоїть більш поміркованій франко-німецькій. Великобританія також є ключовим гравцем підтримки європейських амбіцій нашої країни протягом тривалого часу. Після виходу з ЄС рівень підтримки України в Союзі може значно ослабнути. Проте Британія до цих пір не вийшла з ЄС в юридичному сенсі й це послаблення не відбудеться швидко. Отже, наша країна може будувати свою зовнішню політику з урахуванням цих факторів. По-друге, є вірогідність того, що український парламент перестане бути одностайним у своїй підтримці зовнішньополітичного курсу країни на євроінтеграцію. Таким чином, загальні політичні наслідки голосування за «Brexit» матимуть, скоріш за все, більш негативний характер для України, а не позитивний, оскільки Великобританія буде зайнята своїми внутрішніми проблемами. Крім того, ЄС буде зосереджено на вирішенні труднощів, що зв'яляться внаслідок виходу країни із найбільшою економікою Європейського союзу. Україна буде, безперечно, залишатися в пріоритеті для Європи, але деякі з інтелектуальних ресурсів (фінанси та енергетика), які могли бути залучені для допомоги Україні, скоріш за все, будуть перенаправлені на інші цілі [2].

Отже, на сторінках щотижневика «Дзеркало тижня» у контексті дослідження нашої проблематики ми почерпнули різножанрову пресову інформацію: предові та публіцистичні статті, інтерв'ю, аналітичні дописи, експертні оцінки тощо. На цій базі з'ясували причини виходу Великобританії з Європейського Союзу, реакцію європейських очільників на цю подію, негативне ставлення Шотландії та Північної Ірландії до Брекситу, політичні й соціально-економічні наслідки британського виходу з ЄС для європейської інтеграції та

реалізації Україною євроатлантичних устремлінь. Також існує нагальна потреба подальшого вивчення досліджуваної нами проблематики.

Анотація: В різножанрових матеріалах еженедельника «Зеркало недели» (статей, інтерв'ю, аналітичних повідомлень і т.д.) в статті в'ясяняються обставини, процедура, етапизация, наслідки британського Брекситу с ЕС; определяються політичні і соціально-економічні наслідки цього процесу для євроатлантичних устремлення України.

Ключевые слова: «Зеркало недели», Великобритания, ЕС, Брекзит, переговори, Т. Мэй, Д. Туск.

Abstract: On the multi-gen material of the weekly "Mirror of the Week" (articles, interviews, analytical reports, etc.), the article clarifies the circumstances, the procedure, stage, the consequences of the British Breckish with the EU; the political and socio-economic consequences of this process for the Euro-Atlantic aspirations of Ukraine are determined.

Key words: "Mirror of the Week", Great Britain, EU, Brekzit, talks.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Загоруйко Ю. Покинет ли Британия Евросоюз? *Зеркало недели*. 2016. № 5. С. 5.
2. Їжак О. Brexit. Піти не прощаючись. *Дзеркало тижня*. 2016. № 22. С.6
3. Коваль О. Несподіваний Brexit: Європа сама вказала Великій Британії на двері. *Дзеркало тижня*. – 2016. - № 24. – С.5
4. Коваль О. Британський прем'єр Тереза Мей: Brexit – означає Brexit. *Дзеркало тижня*. 2016. № 26. С. 7
5. Коваль О. Пасербиця Європи. *Дзеркало тижня*. 2016. № 28. С. 5
6. Коваль О. Brexit запущено! Чи сумуватиме ЄС за Британією? *Дзеркало тижня*. 2016. № 12. С. 7
7. Коваль О. Розлучення по-бритнськи. *Дзеркало тижня*. 2017. № 45. С. 4
8. Вихід Великої Британії з ЄС підтримують 42% громадян – опитування. URL: https://dt.ua/WORLD/vihid-velikoyi-britaniyi-z-yes-pidtrimuyut-42-gromadyan-opituvannya-198517_.html
9. Шотландія і Північна Ірландія хочуть залишитися в ЄС. URL: https://dt.ua/WORLD/shotlandiya-i-pivnichna-irlandiya-hochut-zalishitisa-v-yes-212026_.html
10. Lloyds передрікає дестабілізацію економіки Великобританії в разі виходу країни з ЄС. URL: https://dt.ua/WORLD/lloyds-peredrikaye-destabilizaciyu-ekonomiki-velikobritaniyi-v-razi-vihodu-krayini-z-yes-205729_.html
11. Вихід з ЄС поставить під загрозу цілісність самої Британії – The Economist. URL: https://dt.ua/WORLD/vihid-z-yes-postavit-pid-zagrozu-cilisnist-samoyi-britaniyi-the-economist-201109_.html
12. Співак І. В. Brexit: поточна ситуація та очікування. *Міжнародні економічні відносини і світове господарство*. 2016. № 9. С. 141–145.
13. Попко В. Є. Юридичний зміст «Brexit» та його перспективи для України. *Міжнародне право*. 2016. № 5. С. 201–204.
14. Неприцька Т. І. Вплив виходу Великої Британії з ЄС на інтеграційні процеси в Європі. *Збірник наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса за 2015-2016 рр.* С. 35–37.

УДК 94(477=438)

ІСТОРИЧНА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ У ХХІ ст.

Ю. І. Толмачова, К. В. Кузіна

Анотація: У роботі увага зосереджена на політиці пам'яті у Польщі. Проаналізовано ставлення поляків до свого історичного минулого. Встановлено, що Інститут національної пам'яті є політизованою структурою. У роботі на конкретних прикладах досліджено способи реалізації історичної політики у Польщі.

Ключові слова: історична політика, політика пам'яті, Польща, Інститут національної пам'яті.

Останнім часом актуалізується проблема інтерпретації історії в контексті національних наративів, створення національних проектів пам'яті, нових практик комеморації. На порядку денному багатьох держав Центральної та Східної Європи постають питання: яка історія «потрібна» державі? Героїчна та ідеалізуюча чи повна і максимально правдива? Чи потрібно